

26. 3. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada újmy za narušení dovolené - ohlédnutí se za úvodními 15 měsíci účinnosti nového občanského zákoníku

V aktuálním čísle týdeníku Euro vyšel článek na téma „Žaloby pro zkaženou radost“[1], v němž autor upozorňuje na nový fenomén v podobě podávání žalob z důvodů, pro které se žaloby dříve běžně nepodávaly. Jako hlavní ilustrativní příklad je popisována kauza, kdy zástupci letecké společnosti neuctivě a bez patřičného vysvětlení přinutili vystoupit cestující z letadla, aby se až později dozvěděla, že se tak stalo z důvodu překročení dovoleného počtu dětí mladších dvou let na palubě.

ŠVEHLÍK MIKULÁŠ
advokáti

Dle citovaného článku byla dotčené dámě (lékařce) Městským soudem v Praze přiznána náhrada psychické újmy způsobené touto ponižující situací ve výši 20.000 Kč. Z vyjádření profesionála ze společnosti specializované na podobné typy žalob (nikoli advokátní kanceláře), který je v článku citován, vyplývá, že nejčastěji tato společnost řeší nároky z letecké dopravy, **z oblasti zkažených dovolených** a pojištění.

V jiném článku z poslední doby na téma „Lze zastavit reklamační turistiku“[2], který se věnuje specificky reklamacím zájezdů, byly zveřejněny zajímavé výsledky průzkumu Asociace českých cestovních kancelářích a agentur („AČCKA“). Dle tohoto průzkumu se zvýšil průměrný počet reklamací zájezdů u členských cestovních kancelářích z hodnoty do 0,5 % v roce 2013 na 0,8 - 1 % v roce 2014, tj. téměř na **dvojnásobný počet**. Dalším zajímavým výsledkem průzkumu bylo, že přibližně 90 % reklamací bylo hodnoceno jako zcela neoprávněné. Podle výroku prezidenta AČCKA měla zhruba polovina reklamací „**podtext**“ **nového občanského zákoníku**. A podle tiskové zprávy AČCKA, která je v článku též citována, došlo v roce 2014 ke zvýšení agrese klientů cestovních kancelářích, nárůstu počtu reklamací a také postupnému **navyšování počtu uplatněných nároků na náhrady újmy za narušení dovolené**. Průzkum AČCKA je v článku dále doplněn o vyjádření zástupců několika cestovních kancelářích, kteří tento trend více či méně potvrzují.

Ze shora uvedených zpráv usuzuji, že **přijetí nového občanského zákoníku a zavedení institutu náhrady újmy za narušení dovolené do našeho právního řádu významně ovlivnilo četnost a intenzitu reklamací v širším smyslu a uplatňování nároků s tím spojených**. Z osobní zkušenosti to však potvrdit nemohu, u svých klientů - cestovních kancelářích jsem žádný dramatický nárůst počtu reklamací nebo zvýšení agrese ze strany zákazníků nezaznamenal. Naši klienti byli na změnu legislativy zřejmě dobře připraveni nebo zkrátka potenciál pro reklamace až na výjimky nevytvářejí.

Judikatura

Přestože výše naznačený trend vyvolává dojem, že žalob na zaplacení náhrady újmy za narušení dovolené bude mnoho, domácí judikatura v této oblasti stále prakticky chybí. V dostupných databázích se mi podařilo nalézt pouze jedno rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1, v němž mělo dojít k přiznání náhrady této újmy, a to ve výši 15 % ceny zájezdu[3]. Na vývoj judikatury v této sféře si tedy budeme muset ještě počkat. Zajímavé je nicméně již samotné kritérium pro stanovení výše náhrady/újmy, které zřejmě zvolil Obvodní soud pro Prahu 1, tzn. ve výši odvozené od ceny konkrétního zájezdu. Pokud by toto kritérium bylo přijato jako obvyklé, dávalo by to cestovním kancelářím možnost určitého odhadu výše hrozící náhrady. Zřejmě lze předpokládat, že by soudy v méně intenzivních případech inklinovaly k přiznávání této náhrady ve výši do 100 % ceny zájezdu. Seriózně však vývoj judikatury samozřejmě není možné předvídat.

Narušení dovolené

Zajímavou výkladovou otázkou zůstává interpretace samotného pojmu „*narušení dovolené*“ podle § 2543 odst. 1 nového občanského zákoníku. Zákon pouze demonstrativně uvádí, že jde zejména o situace, kdy byl zájezd **zmařen nebo podstatně zkrácen**. Nejspíše tak měl být ponechán velmi široký prostor pro uvážení rozhodujícího soudce a jeho posouzení konkrétního případu.

Velice zajímavé doplnění zákonného textu obsahuje **důvodová zpráva** k novému občanskému zákoníku. V ní je doslovně uvedeno: „*Důvodem tohoto řešení je obvyklý účel zájezdu jako placené služby, kterou si cestující zajišťuje dostatečný odpočinek, zvláště jde-li o člověka, který se živí vlastní prací*“. A dále z důvodové zprávy: „*Právo na náhradu za narušení dovolené vznikne ovšem jen v případě, že účelem zájezdu je skutečně **dovolená a odpočinek** cestujícího. Nikoli tedy v případech, kdy účelem zájezdu není **rekreace**, ale školení nebo účast na konferenci apod. V těchto případech nepřichází narušení dovolené v úvahu, a tudíž ani náhrada za její ztrátu*“.

Z důvodové zprávy tedy zcela nad rámec litery zákona vyplývá, že narušení dovolené ve smyslu § 2543 odst. 1 nového občanského zákoníku by mělo přicházet v úvahu pouze v případech, je-li účelem dovolené odpočinek a rekreace. Pracovní či školní pobyty (zájezdy) jsou výslovně vyloučeny. Zajímavé v této souvislosti bude posouzení zájezdů, jejichž účelem není primárně odpočinek, ale spíše **zážitek**, např. v podobě účasti na sportovní či adrenalinové aktivitě či pobytu v exotických podmínkách spojenému s očekávaným nepohodlím atp.

Jak uvedeno, domácí judikatura zatím není k dispozici. V zahraniční judikatuře však dle mého rámcového studia skutečně výklad narušení dovolené jako de facto narušení možnosti si na dovolené odpočinout do určité míry skutečně vysledovat lze. ESD např. v případě *Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG, C-168/00, J-ESD č. 4/2005* judikoval, že náhrada nemajetkové újmy ve formě ztráty požitku z dovolené má být přiznána v situaci, kdy dcera v důsledku podávaného jídla onemocněla salmonelou a rodiče se o ni museli starat místo toho, aby si užívali **klidné** dovolené[4].

Náhrada újmy za narušení dovolené jako *lex specialis*

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku obsahuje v části týkající se institutu náhrady újmy za narušení dovolené další zajímavé interpretační vodítka. Dle zdůvodnění předkladatelů má být úprava náhrady újmy za narušení dovolené vykládána jako **lex specialis** ve vztahu k obecné úpravě zadostiučinění pro případ újmy na osobnosti či přirozených právech člověka, tj. **má mít před obecnou úpravou aplikační přednost**. Důvodová zpráva k tomu také výslovně uvádí, že aplikace těchto obecných norem ve spojení s narušením dovolené by mohla být pro pořadatele zájezdu mnohem tíživější než zvláštní úprava náhrady újmy za narušení dovolené podle § 2543 odst. 1 nového občanského zákoníku.

Dle názoru autora nebude možné vztah obecné a zvláštní úpravy náhrady nemajetkové újmy v této

oblasti takto paušalizovat a vždy bude třeba hodnotit, zda chráněným zájmem, k němuž uplatněný nárok směřuje, je skutečně „jen“ narušení dovolené, nebo „výraznější“ porušení práv na ochranu např. lidské důstojnosti, soukromí, tělesné integrity atd. Souhlasím však s názorem naznačeným v důvodové zprávě. Zavedení institutu náhrady újmy za narušení dovolené do našeho právního řádu sice otevřelo dveře zákazníkům cestovních kanceláří k uplatnění nemajetkové újmy v situacích, kde by dříve neuspěli. Na druhé straně však lze usuzovat, že některé hraniční případy pro cestovní kanceláře mohou skutečně dopadnout příznivěji než před zavedením tohoto institutu.

Závěr

Úvodních 15 měsíců účinnosti nového občanského zákoníku mnoho odpovědí ve vztahu k náhradě újmy za narušení dovolené nepřineslo. Dle zpráv z trhu se zdá, že zákazníci jsou si těchto svých nových práv vědomi, že je uplatňují, ale zpravidla spíše neúspěšně či neoprávněně. Dále se zdá, že jen malá část těchto nároků dospěje až do stádia soudního sporu.

Z odborných článků a komentářů, které jsou k dispozici, to vypadá, že obecné soudy budou podloženým žalobám vyhovovat, ale že obvyklá výše přiznaných náhrad nebude pro cestovní kanceláře likvidační.

Mgr. Ondřej Nejedlý,
advokát

[Švehlík & Mikuláš advokáti s. r. o.](#)

Purkyňova 2
110 00 Praha 1
Tel.: +420 211 222 244
e-mail: info@samak.cz

[1] Václav Drchal, Žaloby pro zkaženou radost, Euro 12, 23. března 2015

[2] Petr Manuel Ulrych, Lze zastavit reklamační turistiku, dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#), 6. února 2015

[3] Autorovi se nepodařilo získat celý text rozhodnutí, ani ověřit, že se jedná o rozhodnutí pravomocné.

[4] doc. JUDr. Markéta Selucká, Ph.D., Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014), 1. vydání, 2014, s. 976 – 977, Praha : C. H. Beck, 2014

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)